

บทที่ ๒

ความเป็นมาของระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ

ความนำ

เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ในโลกใช้เงินตราต่างสกุลกัน เช่น ประเทศไทยใช้เงินบาท ญี่ปุ่นใช้เงินเยน เยอรมันตะวันตกใช้เงินมาร์ค เป็นต้น ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงไม่อาจใช้เงินตราของตนเองชำระหนี้ระหว่างประเทศได้ หากต้องชำระหนี้ด้วยเงินตราสากล (International Means of Payment) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ได้แก่ ทองคำ และเงินตราบางสกุลที่มีอิทธิพลกว้างขวาง เป็นที่ยอมรับในการค้าและการเงินของโลกในขณะใดขณะหนึ่ง ฉะนั้น ในการชำระเงินระหว่างประเทศจึงต้องมีการแลกเปลี่ยนเงินตราจากสกุลหนึ่งเป็นอีกสกุลหนึ่ง ตามความประสงค์ของผู้รับ ส่วนผู้รับจะนำเงินตราสากลที่ได้รับไปขอแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราภายในประเทศ (Domestic Currency) จากธนาคารพาณิชย์เพื่อนำไปใช้จ่ายต่อไป ธนาคารพาณิชย์โดยปกติมักจะนำเงินตราต่างประเทศที่รับซื้อมานี้ไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราภายในประเทศจากธนาคารกลางอีกต่อหนึ่ง และธนาคารกลางจะเก็บเงินตราต่างประเทศเหล่านั้นไว้สำหรับผู้ที่ต้องการจะใช้ในภายหลัง การแลกเปลี่ยนเงินตราดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการศึกษาเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ

เงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange) คือ เงินตราของประเทศอื่น ซึ่งอยู่ในความครอบครองของเอกชนและรัฐบาลของประเทศใดประเทศหนึ่ง สำหรับประเทศไทยเงินตราต่างประเทศก็คือ ดอลลาร์สหรัฐ, ปอนด์สเตอร์ลิง, มาร์ค ฯลฯ ซึ่งเอกชนและรัฐบาลไทยมีไว้เป็นกรรมสิทธิ์ เนื่องจากเงินตราของแต่ละประเทศมีอำนาจซื้อ (Purchasing Power) ไม่เท่ากัน อัตราแลกเปลี่ยนจึงเป็นการเปรียบเทียบอำนาจ-

ชื่อของเงินตราสองสกุล คือ เงินตราต่างประเทศสกุลใดสกุลหนึ่งกับเงินตราภายในประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่งอัตราแลกเปลี่ยนคือราคาของเงินตราต่างประเทศหนึ่งหน่วยเมื่อคิดเป็นเงินตราภายในประเทศ ถ้าปราศจากการแทรกแซงของรัฐบาลแล้ว ราคาของเงินตราต่างประเทศก็เช่นเดียวกับราคาสินค้าอื่น ๆ คือ ถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศนั่นเอง

โดยทั่วไปอัตราแลกเปลี่ยนแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ อัตราแลกเปลี่ยนทางการ (Official Rate) และอัตราแลกเปลี่ยนตลาด (Market Exchange Rate)

อัตราแลกเปลี่ยนทางการหมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนซึ่งทางรัฐบาลประกาศใช้ และกำหนดโดยเจ้าหน้าที่ทางการเงินของรัฐบาล ซึ่งพยายามที่จะกำหนดให้ใกล้เคียงกับอัตราแลกเปลี่ยนตลาด ตามปกติจะกำหนดไว้ตายตัวชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง จนกว่าจะมีการประกาศเปลี่ยนแปลงใหม่ อัตราแลกเปลี่ยนทางการนี้ใช้ในกรณีที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศระหว่างธนาคารพาณิชย์ กับธนาคารกลางโดยเฉพาะเท่านั้น ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนตลาดคืออัตราแลกเปลี่ยนที่ตลาดเงินตราต่างประเทศ ยึดถือในการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตรา โดยคำนึงถึงอุปสงค์และอุปทานเป็นเกณฑ์ อัตราแลกเปลี่ยนตลาดจะไม่แน่นอนตายตัว แต่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงตลอดเวลาตามแต่สภาพของอุปสงค์และอุปทานในขณะนั้น

อัตราแลกเปลี่ยนทั้งสองชนิดนี้โดยมากมักจะไม่ตรงกัน แต่จะแตกต่างกันมากน้อยแค่นั้นย่อมแล้วแต่การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทาน เงินตราต่างประเทศรวมทั้งทุนสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่ ถ้าอัตราทั้งสองนี้ใกล้เคียงกันมากก็แสดงว่าอัตราแลกเปลี่ยนทางการที่ประกาศใช้นั้นเป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่เหมาะสมดีแล้ว แต่ถ้าอัตราทั้งสองนี้ต่างกันมาก จะเกิดปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ดุลการชำระเงินเกิดความไม่สมดุลมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นเพื่อป้องกันหรือแก้ไขความไม่สมดุลนี้ให้หมดไปจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนทางการและปรับให้ใกล้เคียงกับอัตราแลกเปลี่ยนตลาด

ระบบอัตราแลกเปลี่ยน เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งในบรรดาสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ ระบบการเงินระหว่างประเทศจะเชื่อมโยงเงินตราของประเทศต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เมื่อการทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ระบบการเงินระหว่างประเทศจะช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เพราะเป็นเครื่องมือและสื่อกลางของการค้าและการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศต่าง ๆ แต่เมื่อระบบการเงินระหว่างประเทศมีปัญหาเกิดขึ้น ก็จะเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจดังกล่าว

วิวัฒนาการของระบบการเงินระหว่างประเทศ

ระบบการเงินของโลกที่ได้เคยมีมาและมีประเทศต่าง ๆ นำไปใช้แบ่งออกเป็น ๒ ระบบใหญ่ ๆ คือ

๑. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed Exchange Rate) เป็นระบบที่อัตราแลกเปลี่ยนถูกกำหนดให้คงที่ ซึ่งมีอยู่ ๒ ระบบย่อยคือ ระบบมาตรฐานทองคำ (Gold Standard) และระบบมาตรฐานปริวรรตทองคำ (Gold Exchange Standard)

๒. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงเสรี (Flexible Exchange Rate) ระบบนี้ไม่มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนทางการ แต่จะมีอัตราแลกเปลี่ยนตลาดอย่างเดียว

ระบบมาตรฐานทองคำ (Gold Standard)

ระบบมาตรฐานทองคำมีความสำคัญมากในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เนื่องจากแทบทุกประเทศใช้ทองคำเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนที่สำคัญที่สุด ทั้งในรูปตัวของมันเองหรือในรูปธนบัตรที่มีทองคำหนุนหลังอยู่ แต่เพิ่งจะมีบทบาทเป็นระบบระหว่างประเทศในระยะประมาณ ๒๐ ปี ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๔๕๗) ประเทศที่อยู่ภายใต้ระบบนี้จะมีระบบการเงินที่จัดอยู่ในประเภทที่มีอัตราแลกเปลี่ยนคงที่จะต้องมีทุนสำรองเงินตรา

เป็นทองคำเพียงอย่างเดียว โดยกำหนดไว้ว่าค่าของเงินตราแต่ละสกุลจะเทียบเท่ากับทองคำจำนวนหนึ่ง ตัวอย่างเช่น อังกฤษและสหรัฐอเมริกา ต่างก็เคยอยู่ภายใต้ระบบมาตรฐานทองคำ รัฐบาลอังกฤษกำหนดให้เงิน ๑ ปอนด์มีค่าเท่ากับทองคำบริสุทธิ์หนัก ๐.๐๖๘๘ ออนซ์ ส่วนรัฐบาลสหรัฐฯ กำหนดให้เงิน ๑ ดอลลาร์ มีค่าเท่ากับทองคำหนัก ๐.๐๒๘๗ ออนซ์ ดังนั้นเมื่อเอาเงินตราสองสกุลนี้มาเทียบค่ากันโดยผ่านทองคำแล้วจะปรากฏว่าอัตราแลกเปลี่ยนทางการ คือ ๑ ปอนด์เท่ากับ ๒.๔๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ อัตราแลกเปลี่ยน ๕ ๑ = \$๒.๔๐ นี้จะถูกกำหนดไว้ตายตัว และเรียกอัตราแลกเปลี่ยนนี้ว่า Mint Rate เพราะได้มาจากการเทียบค่าเงินผ่านน้ำหนักของโลหะ (คือทองคำ)

เพื่อให้การทำงานของระบบเงินตรานี้สัมฤทธิ์ผล รัฐบาลของประเทศที่ใช้เงินตราแบบนี้จะต้องปฏิบัติตามกติกา (Rules of the Game) ดังนี้

๑. รัฐบาลจะต้องยอมให้มีการส่งทองคำออกนอกประเทศ หรือนำทองคำเข้าอย่างอิสระ คือไม่มีการขัดขวางหรือกีดกันใด ๆ ทั้งสิ้น
๒. โดยเหตุที่ทุนสำรองเงินตราเป็นทองคำเพียงอย่างเดียว เมื่อประเทศได้รับทองคำเข้ามาเป็นจำนวนเท่าใด รัฐบาลจะต้องพิมพ์ธนบัตรขึ้นมาเป็นสัดส่วนเท่ากัน และเมื่อประเทศต้องสูญเสียทองคำไปเป็นจำนวนเท่าไร รัฐบาลจะต้องลดจำนวนธนบัตรที่ใช้หมุนเวียนอยู่ลงมาเป็นสัดส่วนเท่ากัน
๓. รัฐบาลจะต้องอนุญาตให้ประชาชนนำเงินตราภายในประเทศมาแลกเปลี่ยนเป็นทองคำหรือนำทองคำมาขอแลกเปลี่ยนเงินตราภายในประเทศได้ทุกเมื่อ โดยไม่จำกัดจำนวน

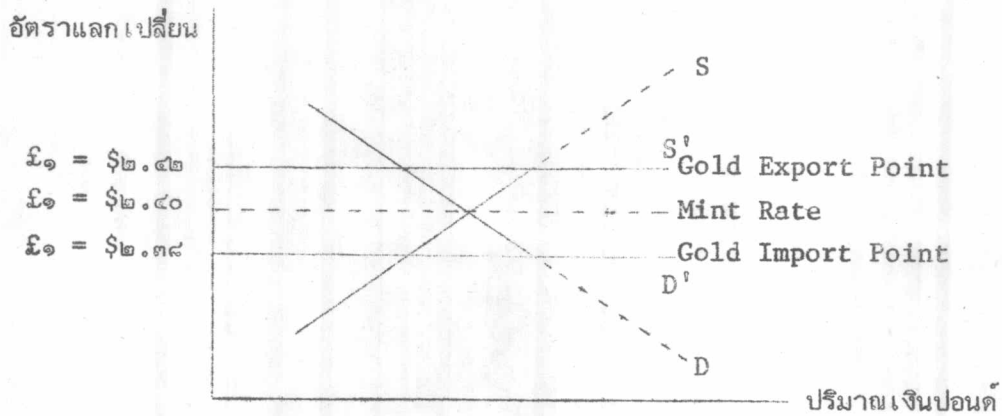
สมมติว่าการขนส่งทองคำหนัก ๐.๐๖๘๘ ออนซ์ (หรือทองคำมูลค่า ๒.๔๐ ดอลลาร์) จากสหรัฐอเมริกาไปยังอังกฤษหรือจากอังกฤษมายังสหรัฐฯ ต้องเสียค่าขนส่ง ๐.๐๒ ดอลลาร์ การคิดค่าขนส่งทองคำจะก่อให้เกิดอัตราแลกเปลี่ยนที่สำคัญ ๓ อัตรา คือ อัตราแลกเปลี่ยนทางการ จุดทองคำไหลออก (Gold Export Point) และจุดทองคำไหลเข้า (Gold Import Point)

จุดทองคำไหลออกคือ $\text{฿} = \$2.42$ ($\$2.40 + \$0.02$)

จุดทองคำไหลเข้าคือ $\text{฿} = \$2.38$ ($\$2.40 - \$0.02$)

รูปที่ ๑

อัตราแลกเปลี่ยนภายใต้ระบบมาตรฐานทองคำ

ภายใต้สถานการณ์นี้ในด้านอุปทานเงินตราต่างประเทศ (เงินปอนด์)

คนอเมริกันยอมหาเงินปอนด์มาได้โดยราคา (อัตราแลกเปลี่ยน) ไม่แพงกว่า ๒.๔๒ ดอลลาร์สหรัฐฯ (๒.๔๐ + ๐.๐๒) ดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากคนอเมริกันอาจซื้อทองในสหรัฐฯ เองราคา ๒.๔๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งทองนั้นไปอังกฤษเสียค่าส่ง ๐.๐๒ ดอลลาร์สหรัฐฯ รวมเสียเงินทั้งสิ้น ๒.๔๒ ดอลลาร์สหรัฐฯ ในอังกฤษทองคำ ๒.๔๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ นั้น จะแลกได้เงิน ๑ ปอนด์ เพราะฉะนั้นเมื่อใดที่อุปสงค์ต่อเงินปอนด์สูงขึ้น จนราคาปอนด์ขึ้นไปถึง ๒.๔๒ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปอนด์ ราคาปอนด์ก็จะไม่สูงไปกว่านั้น เพราะ ณ จุดนั้นอุปทานของเงินปอนด์จะมีความยืดหยุ่นมากที่สุด (Perfectly Elastic) เพราะอาจหาเงินปอนด์ได้ไม่จำกัด ณ จุดนั้น โดยการซื้อทองส่งไปแลกเงินปอนด์กลับมา

ในด้านอุปสงค์เงินตราต่างประเทศ (เงินปอนด์) ณ จุดทองคำไหลเข้าประเทศ (สหรัฐฯ) อุปสงค์ของสหรัฐฯ ต่อเงินปอนด์จะยืดหยุ่นมากที่สุด (Perfectly Elastic) เพราะความต้องการเงินปอนด์จะมีมากที่สุด เนื่องจากคนอเมริกันที่มีเงินปอนด์

สามารถส่งเงินนั้นไปประเทศอังกฤษซื้อทองคำ สมมติว่าส่งไป ๑ ปอนด์จะซื้อทองคำได้เท่ากับที่มีมูลค่า ๒.๕๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งทองนั้นกลับมาสหรัฐฯ เสียค่าส่ง ๐.๐๒ ดอลลาร์สหรัฐฯ ตกลงจะได้ทองคำราคาเมื่อแลกกลับเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐฯ แล้วคือ ๒.๓๘ ดอลลาร์สหรัฐฯ เพราะฉะนั้นเมื่อใดที่เงิน ๑ ปอนด์ราคาต่ำกว่า ๒.๓๘ ดอลลาร์สหรัฐฯ คนอเมริกันจะซื้อเงินปอนด์ไม่จำกัดจำนวนแล้วส่งไปซื้อทองในอังกฤษ ส่งกลับมาสหรัฐฯ แลกกลับเป็นดอลลาร์สหรัฐฯ และได้กำไรตั้งที่กล่าวแล้ว

จะเห็นได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนในระบบมาตราทองคำนี้จะเคลื่อนไหวได้ไม่เกินระหว่างจุดทองคำไหลออกและไหลเข้าประเทศ ซึ่งความแตกต่างระหว่างสองจุดนี้คิดเป็นสองเท่าของค่าขนส่งระหว่างประเทศทั้งสองที่ค้าขายกัน

ในระบบมาตราทองคำ ความไม่สมดุลในดุลการชำระเงินของประเทศต่าง ๆ สามารถที่จะปรับตัวเองได้โดยอัตโนมัติ กล่าวคือถ้าประเทศใดมีดุลการชำระเงินขาดดุลย์ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศนั้น กับเงินตราต่างประเทศจะเปลี่ยนแปลงไปในกรณีนี้ราคาของเงินตราต่างประเทศจะแพงขึ้น พร้อม ๆ กันนั้นก็จะมีการไหลออกของทองคำจากประเทศดังกล่าว เพื่อชดเชยดุลการชำระเงินที่ขาดดุลย์จะเห็นได้ว่าดุลการชำระเงินของประเทศ สามารถปรับให้เข้าสู่ดุลยภาพได้โดยการส่งทองคำออกขณะเดียวกันเมื่อทองคำภายในประเทศมีน้อยลง ปริมาณเงินภายในประเทศก็จะต้องลดลงด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนทองคำที่ลดลงไป ผลที่จะเกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงิน คือ อัตราดอกเบี้ย ระดับราคาสินค้า และระดับรายได้จะลดลง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ดุลการชำระเงินปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพได้เอง ในกรณีที่ประเทศมีดุลการชำระเงินเกินดุลย์ การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินภายในประเทศ อัตราดอกเบี้ย ระดับราคาสินค้า และระดับรายได้จะเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามจากกรณีดังกล่าวมา เพราะประเทศจะมีการไหลเข้าของทองคำจากการที่ดุลการชำระเงินเกินดุลย์

ไม่พอเพียงกับความต้องการทางการค้าระหว่างประเทศ ในระยะนี้ได้เริ่มมีการแก้ไข ปัญหาการขาดแคลนทองคำด้วยการใช้เงินตราต่างประเทศที่แลกเปลี่ยนเป็นทองคำได้ ซึ่งส่วนมากได้แก่เงินปอนด์สเตอร์ลิง ถือไว้เป็นส่วนหนึ่งของเงินสำรองระหว่างประเทศ การกระทำดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นระบบมาตรฐานปาวรรตทองคำ (Gold Exchange Standard) ซึ่งเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งของวิวัฒนาการในระบบการเงินระหว่างประเทศ เพราะเป็นจุดที่ทองคำเริ่มมีบทบาทและความสำคัญน้อยลงเป็นลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม หลักการในการปรับตัวยังมีได้เปลี่ยนแปลงไปจากหลักการของระบบมาตรฐานทองคำแต่อย่างใด และรัฐบาลยังคงพยายามรักษาค่าของเงินตราด้วยการสะสมทองคำอยู่เช่นเดิม ในขณะที่เดียวกันนี้ได้มีการวิวัฒนาการอีกแนวหนึ่ง เริ่มควบคู่กันไปด้วย ซึ่งได้แก่การ เปลี่ยนจากการพยายามรักษาค่าเงินตรา เมื่อเทียบกับทองคำมา เป็นการรักษาค่าของเงินตรา เมื่อเทียบกับเงินตราของประเทศอื่น นอกจากนั้นแทนที่ศูนย์กลางทางการค้า และการเงินของโลกจะอยู่ที่ลอนดอนเพียงแห่งเดียวเหมือนในสมัยก่อนสงคราม ได้เกิดศูนย์กลางแห่งใหม่ขึ้นที่นิวยอร์กและปารีส

อย่างไรก็ดีความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของโลก ซึ่งกลายเป็นวิกฤตการณ์ ครั้งสำคัญของโลกในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๖ ประกอบกับความบกพร่อง หลายประการของระบบมาตรฐานทองคำ ทำให้ระบบดังกล่าวต้องล้มเลิกไปอีกครั้งหนึ่ง ประเทศอังกฤษซึ่งเป็นแกนสำคัญของระบบการเงินในสมัยนั้นออกจากมาตรฐานทองคำ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ สำหรับในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๖ อย่างน้อย ๓๕ ประเทศ รวมทั้งสหรัฐอเมริกาเลิกใช้มาตรฐานทองคำด้วย

การเลิกใช้ทองคำเป็นเครื่องกำหนดปริมาณเงินตราออกใช้ทำให้เกิดความ เชื่อถือกันว่ารัฐบาลอาจขยายการใช้จ่ายภายในประเทศได้โดยไม่มีข้อจำกัด และจะไม่ทำให้ทองคำไหลออกนอกประเทศดังเช่นแต่ก่อน หลักการนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง และเป็นจุดที่ทำให้มีความ ยืดหยุ่นเกิดขึ้นในระบบการเงินระหว่างประเทศ

ในระยะนี้เงินดอลลาร์สหรัฐ เริ่มมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เป็นลำดับ ในฐานะเงินตราที่ใช้รักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดและถือ เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๗๗ สหรัฐอเมริกาประกาศว่าจะยอมรับแลกเปลี่ยนดอลลาร์อเมริกันเป็นทองคำบริสุทธิ์ด้วยอัตรา ๓๕ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อทองคำหนัก

๑ ออนซ์

ระบบการเงินระหว่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นสิ่งที่ต่อเนื่องมาจากวิวัฒนาการที่เกิดขึ้นที่ละน้อยในระยะก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ความสำคัญทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ และปริมาณทองคำสำรองที่สหรัฐฯ ถืออยู่^๑ ในระยะนี้ ประกอบกับโครงการช่วยเหลือต่างประเทศของสหรัฐฯ ทำให้เงินดอลลาร์สหรัฐฯ มีบทบาทมากขึ้น อัตราส่วนของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ในฐานะเงินสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นในขณะที่ทองคำสำรองมีอัตราส่วนลดลง

ระบบการเงินระหว่างประเทศนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นับว่ายังอยู่ในระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ โดยมีหน่วยงานศูนย์กลางทำหน้าที่บริหารและดำเนินการเรียกว่า "กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF - International Monetary Fund) สถาบันนี้มีกำเนิดขึ้นจากร่วมมือของกลุ่มประเทศเสรี ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ประเทศสมาชิกผู้ริเริ่มก่อตั้งมีจำนวน ๔๕ ประเทศ ได้เจรจาทกลงกัน ณ. เมือง Bretton Woods มลรัฐ New Hampshire ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ ๑ - ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ที่ประชุมได้ตกลงจัดตั้งสถาบันการเงินขึ้น ๒ สถาบันคือ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ IMF และธนาคารเพื่อการบูรณะและพัฒนา (IBRD - International Bank for Reconstruction and Development) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในนามของ

^๑ประมาณร้อยละ ๗๕ ของทองคำสำรองของโลกในปี พ.ศ. ๒๔๘๑.

"ธนาคารโลก" (World Bank) ผลของการประชุมในครั้งนี้องค์กองทุนฯ ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นองค์การในเครือสหประชาชาติด้วย แนวความคิดของการก่อตั้งกองทุนฯ นี้ได้มาจากข้อเสนอของนักเศรษฐศาสตร์ผู้มีชื่อเสียง ๒ ท่าน คือ John M. Keynes กับ Henry D. White ระบบการเงินภายใต้การดำเนินงานของกองทุนฯ ได้ยึดถือเอาระบบมาตราปรวิวรรตทองคำเป็นรากฐานในการวางนโยบายและปฏิบัติงาน และโดยที่ระบบนี้กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ควบคู่ไปกับการปรับอัตราแลกเปลี่ยนได้พอสมควรภายในขอบเขต จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "ระบบหมุดที่ปรับได้" (Adjustable Peg System)

ระบบมาตรฐานปรัวรรตทองคำ (Gold Exchange Standard)^๑

ระบบมาตรฐานปรัวรรตทองคำที่อยู่ภายใต้การกำกับเงินงานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศถือได้ว่าเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ประเทศที่อยู่ภายใต้ระบบนี้จะต้องเป็นสมาชิกของกองทุนฯ และต้องกำหนดเงินตราของตน ๑ หน่วย ให้มีค่าเท่ากับทองคำจำนวนหนึ่ง หรือมีฉะนั้นก็กำหนดค่าเงินตราของตน เทียบเท่าเงินตราสกุลอื่นซึ่งสามารถแลกเปลี่ยนเป็นทองคำได้ (Convertible Currency) เช่น ดอลลาร์สหรัฐฯ^๒ เป็นต้น

---

^๑ระบบมาตรฐานปรัวรรตทองคำนี้มีชื่อเรียกอย่างอื่นอีก คือ IMF System, Dollar Standard System, Adjustable Peg System, Par Value System และ Bretton Woods System

^๒รัฐบาลสหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดี Richard M. Nixon ได้ประกาศยกเลิกข้อตกลงนี้ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ระหว่างวิกฤตการณ์ทางการเงินของโลก คุณสมบัติของการแลกเปลี่ยนเป็นทองคำได้ (Convertibility) ของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ หมายถึงการที่ประเทศต่าง ๆ สามารถนำดอลลาร์สหรัฐฯ ที่มีอยู่ในครอบครองไปขอแลกเปลี่ยนทองคำจากรัฐบาลสหรัฐฯ ทุกเมื่อ โดยไม่จำกัดจำนวน แต่มีข้อแม้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนในระดับธนาคารกลางเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัจจุบันเงินดอลลาร์สหรัฐฯ จะกลายเป็น Inconvertibility เหมือนเงินตราสกุลอื่น ๆ ไปแล้ว แต่ความนิยมในการเทียบค่าเงินตราของประเทศต่าง ๆ กับเงินดอลลาร์ฯ ก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม

U.S. \$๑ = ทองคำบริสุทธิ์หนัก ๐.๗๖๖๖๖๖๖ กรัม

๒๑ = ทองคำบริสุทธิ์หนัก ๐.๐๓๖๘๓๓๑ กรัม

จากการเทียบค่าเงินจากทั้ง ๒ สกุลนี้โดยผ่านทองคำ อัตราแลกเปลี่ยนที่ได้คือ U.S. \$๑ = ๒๒๐^๑ อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินตราสกุลหนึ่งเทียบกับทองคำหรือเงินดอลลาร์^๑ มีชื่อเรียกโดยเฉพาะว่า "ค่าเสมอภาค" (Par Value) และถือว่าเป็นอัตราแลกเปลี่ยนทางการ ซึ่งถูกกำหนดไว้ตายตัว และประเทศสมาชิกจะต้องไม่ปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนตลาดอยู่สูงกว่าหรือต่ำกว่าค่าเสมอภาคนี้เกินกว่าร้อยละ ๒.๒๕^๒ ซึ่งเรียกว่า Upper Support Point (U.S.\$๑ = ๒๒๐.๔๕) และ Lower Support Point (U.S.\$๑ = ๒๑๙.๕๕) ประเทศสมาชิกจะต้องพยายามรักษาอัตราแลกเปลี่ยนตลาดให้อยู่ในช่วง Support Points ดังกล่าว โดยผ่านกองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน (Exchange Stabilization Fund) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยธนาคารกลางของทุกประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้อัตราแลกเปลี่ยนทางการและอัตราแลกเปลี่ยนตลาดมีความใกล้เคียงกันมากที่สุด อย่างไรก็ตามประเทศสมาชิกมีสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนแปลงค่าเสมอภาคในเงินตราสกุลของตนที่เทียบค่าเป็นทองคำหรือดอลลาร์สหรัฐฯ ได้เมื่อเกิดความไม่สมดุลในดุลการชำระเงินขั้นพื้นฐาน (Fundamental Disequilibrium) แม้ว่ากองทุนฯ ไม่ได้ให้คำจำกัดความ "สถานการณ์ขาดดุลขั้นพื้นฐาน" ไว้ แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่ว ๆ ไปว่าหมายถึงการที่ดุลการชำระเงินขาดดุลเป็นจำนวนมากและติดต่อกันเป็นเวลานาน ในกรณีเช่นนี้ประเทศอาจเปลี่ยนแปลงค่าเสมอภาคได้ โดยต้องปรึกษารัฐบาลกับกองทุนฯ ก่อน การเปลี่ยนแปลงค่าเสมอภาคในครั้งหนึ่ง ๆ

^๑ อัตราแลกเปลี่ยนนี้ประกาศใช้เป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖.

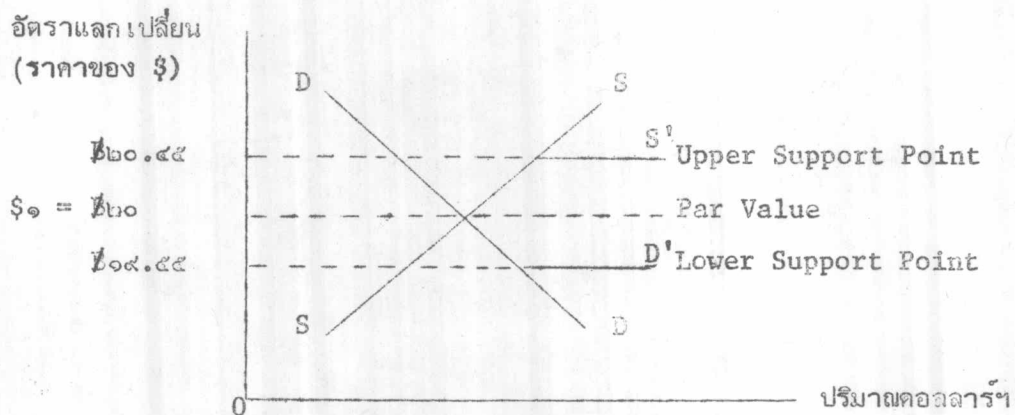
^๒ แต่เดิมขอบเขตการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนนี้ คือ ร้อยละ ๑ ได้เปลี่ยนมาเป็นร้อยละ ๒.๒๕ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ตามข้อตกลง Smithsonian

(เมื่อรวมกับการเปลี่ยนแปลงครั้งแรก ๆ ที่ตกลงไว้กับกองทุนฯ) ต้องไม่เกินร้อยละ ๑๐ ของค่าเสมอภาคที่กำหนดไว้ ถ้าเปลี่ยนแปลงเกินกว่าร้อยละ ๑๐ แต่ไม่เกินร้อยละ ๒๐ กองทุนฯ อาจจะไม่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้ประเทศสมาชิกนั้น ๆ ทราบภายในระยะเวลา ๓๒ ชั่วโมง ในกรณีเกินร้อยละ ๒๐ กองทุนฯ อาจใช้เวลา พิจารณาขอเปลี่ยนแปลงค่าเสมอภาคเกินกว่า ๓๒ ชั่วโมงได้ ประเทศสมาชิกที่เปลี่ยน ค่าเสมอภาคโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกองทุนฯ จะไม่มีสิทธิใช้ทรัพยากรของกองทุนฯ และอาจจะต้องออกจากความเป็นสมาชิกของกองทุนฯ ด้วย

รูปที่ ๒

005324

อัตราแลกเปลี่ยนภายใต้ระบบมาตราปรววรรตทองคำ

จากรูปสมมติว่าค่าเสมอภาคอยู่ตรงกับจุดตัดของอุปสงค์และอุปทานของเงินดอลลาร์ฯ พอดี คือ \$๑ = ๒๒๐ ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดในขณะนั้นอยู่ตรงกับค่าเสมอภาค หรืออยู่ภายในช่วงของ Support Points รัฐบาลก็ไม่จำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนจะเปลี่ยนแปลงออกนอกช่วง Support Points เมื่อใด กองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนก็ต้องพยายามเพิ่ม (ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนอยู่สูงกว่า Upper Support Point) หรือลด (ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ต่ำกว่า Lower Support Point) ปริมาณอุปทานของดอลลาร์ฯ โดยการขายหรือซื้อ

เงินดอลลาร์ฯ อย่างไม่จำกัดจำนวน ดังนั้น เส้นอุปทานและเส้นอุปสงค์ของเงิน-
ดอลลาร์ฯ จะมีความยืดหยุ่นมากที่สุด (Perfectly Elasticity) ณ. ระดับ
Support Points ดังกล่าวตามลำดับ

ระบบมาตรการปรับอัตราทองคำตามข้อตกลงที่ Bretton Woods ได้ช่วยเอื้อ-
อำนวยการค้าและการชำระ เงินของโลกให้เป็นไปด้วยดีในระยะแรก แต่ในระยะต่อมา
นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เศรษฐกิจของโลกได้ประสบกับวิกฤตการณ์ทางการเงิน
ระหว่างประเทศบ่อยครั้งขึ้นเป็นลำดับ สาเหตุประการสำคัญได้แก่ความบกพร่องของ
ระบบฯ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่ามาจากสาเหตุที่สำคัญ ๒ ประการด้วยกันคือ^๑

๑. การใช้เงินตราของบางประเทศ เช่น ดอลลาร์สหรัฐฯ และ
ปอนด์สเตอร์ลิง เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ เพื่อ เสริมปริมาณทองคำที่มีอยู่เพื่อ
ช่วยให้สินทรัพย์สำรองระหว่างประเทศมีปริมาณพอเพียงกับความต้องการทางด้านการค้า
และการชำระ เงินของโลกนั้น เป็นบ่อเกิดของความไม่มั่นคงในระบบนี้มาแต่ เริ่มแรก
เพราะ เมื่อใดก็ตามที่ประเทศที่เป็น เจ้าของหรือผู้ออก เงินตรา เหล่านี้ กล่าวคือ
สหรัฐอเมริกาและอังกฤษมีดุลการชำระ เงินขาดดุลย์ เรื้อรังมากเกินไปและนานเกินไป
ความไม่ไว้วางใจในค่าของ เงินตราดังกล่าวมักจะ เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทำให้เกิด
ความหวาดกลัว และสับเปลี่ยนการถือ เงินตราดังกล่าว เป็นเงินสกุลอื่นที่แข็งแกร่งกว่าพื้นที่
และ เกิดการ เก่งกำไรอันจะ เป็นสาเหตุให้เกิดความจำเป็นต้องลดค่าหรือ เพิ่มค่าเงิน-
ตราดังกล่าวกับเงินตราอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะมี เหตุผลจำเป็นทาง เศรษฐกิจอย่าง
แท้จริง ในสมัยที่สหรัฐฯ เมริกายังรับแลก เปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นทองคำอยู่นั้น
การขอแลก เปลี่ยนดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นทองคำ เมื่อเกิดความเสี่ยงในความมั่นคงของ

---

^๑ หน่วยงานเงินระหว่างประเทศฝ่ายวิชาการ, ธนาคารแห่งประเทศไทย,
"การปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ". รายงานเศรษฐกิจราย เดือน (กันยายน
๒๕๑๖) : ๒๖ - ๒๘.

ดอลลาร์สหรัฐฯ ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา บางครั้งเป็นจำนวนมาก จนในที่สุดสหรัฐอเมริกา ต้องเลิกการรับแลกดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นทองคำเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๔ เพราะทองคำสำรองในมือร่อยหรอลงเหลือน้อยกว่าดอลลาร์สหรัฐฯ ในมือของต่างประเทศหลายเท่า การเคลื่อนย้ายและสับเปลี่ยนเงินตราจากสกุลหนึ่งเป็นอีกสกุลหนึ่ง ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ ในระยะปี พ.ศ. ๒๔๑๐ - ๒๔๑๖ ทำให้ประเทศที่เป็นเจ้าของเงินตราสกุลแข็งต้องวางมาตรการป้องกันมิให้เงินตราต่างประเทศที่มีค่าต่ำไหลเข้าประเทศ และในขณะเดียวกันทำให้ประเทศที่เงินตราพื้นเมืองเป็นเงินสกุลอ่อน ต้องหาทางดึงดูดเงินตราต่างประเทศหรือป้องกันมิให้เงินตราต่างประเทศไหลออกนอกประเทศด้วยการใช้นโยบายกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้สูง ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศในขณะนั้น ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาวะเงินเฟ้อกระจายไปทั่วโลก

อย่างไรก็ตามถ้าประเทศที่เงินตราของตนถูกใช้เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ ดำเนินนโยบายให้ดุลการชำระเงินของตนเกินดุลอยู่เสมอ ระบบการเงินของโลกก็จะขาดแคลนเงินตราสำรองสำหรับการค้าและการชำระเงินระหว่างประเทศ ดังเช่นที่การขาดแคลนดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงใหม่ ๆ ความพยายามแก้ปัญหาเรื่องเงินสำรองระหว่างประเทศได้กระทำเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๑๒ เมื่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศตกลงสร้างสิทธิพิเศษสำรองระหว่างประเทศชนิดใหม่ขึ้นในรูปสิทธิพิเศษถอนเงิน (Special Drawing Rights) แจกจ่ายให้ประเทศสมาชิกเพื่อใช้เสริมเงินสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้วให้มีจำนวนพอเพียงกับความจำเป็นที่จะใช้สำหรับการขยายตัวทางการค้า และการชำระเงินของโลก อย่างไรก็ตามการสร้างสิทธิพิเศษถอนเงินขึ้นใช้มิได้ช่วยแก้ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของระบบการเงินระหว่างประเทศ กล่าวคือ ปัญหาเรื่องการขาดวินัยในการปรับดุลการชำระเงิน

๒. ระบบการเงินระหว่างประเทศแบบนี้ขาดเครื่องกลไกในการปรับดุลการชำระเงินที่เข้มงวดกวดขัน ทำให้ดุลการชำระเงินโดยเฉพาะของประเทศ

สำคัญ ๆ มีทางขาดดุลย์และ เกินดุลย์เป็นจำนวนมากและเป็น เวลานาน เกินไป เป็นบ่อ-
เกิดสำคัญของการโยกย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ เพื่อ กิ่งกำไรและก่อปัญหาต่าง ๆ
ดังกล่าวแล้ว การเลิกใช้ระบบมาตราทองคำทำให้ระบบการเงินของโลกขาดวินัยทาง
ด้านดุลการชำระเงิน เพราะขาดกลไกที่จะทำให้การปรับดุลการชำระเงินให้สมดุลย์
เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติและทันที่ทั้งนี้ ในระบบการเงินระหว่างประเทศ ปัจจุบันรัฐบาลของ
ประเทศส่วนมากมักปล่อยให้ เหตุผลทางการ เมือง เข้ามามากขึ้นนโยบายที่เหมาะสม
ทางด้านดุลการชำระเงินมีการแทรกแซงในตลาดเงินตราต่างประเทศ เพื่อรักษาค่าของ
เงินตราและใช้ระบบการจัดการเงินตราภายในประเทศ ซึ่งทำให้รายจ่ายทั้งของ
รัฐบาลและ เอกชน และภาวะ เศรษฐกิจภายในประเทศขาดความสัมพันธ์กับภาวะการ-
ชำระเงินกับต่างประเทศ ข้อบกพร่องนี้ เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดและแก้ไขได้ยากที่สุด

ในระยะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษได้มีปัญหาดุลการชำระ
เงินขาดดุลย์ที่รุนแรงและ เรื้อรัง ขณะที่ประเทศอื่น ๆ บางประเทศมีปัญหาในทางกลับ
กัน เช่น เยอรมันตะวันตกและญี่ปุ่น มีปัญหาดุลการชำระเงิน เกินดุลย์จำนวนมากและ
เรื้อรัง นอกจากนี้ประเทศสำคัญ ๆ ยังมี เงินเฟ้อในอัตราที่สูงและแตกต่างกันมากขึ้น
ทำให้มีการเคลื่อนย้ายทุนจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง เป็นจำนวนมากขึ้น
ซึ่งก่อให้เกิดความปั่นป่วนในตลาดเงินตราต่างประเทศโดยทั่วไป ระบบอัตราแลกเปลี่ยน
เดิมไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากความยืดหยุ่นไม่เพียงพอตามข้อบกพร่อง
ดังกล่าว ทำให้ประเทศที่มีปัญหาความไม่สมดุลย์ในการชำระเงินกับต่างประเทศดังกล่าว
ข้างต้นไม่ได้ดำเนินการปรับค่าเสมอภาคของตนบ่อยครั้งเท่าที่ควร โดยเฉพาะสหรัฐ-
อเมริกา ซึ่งเป็นเจ้าของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งใช้เป็นทุนสำรองระหว่างประเทศ
ชนิดหนึ่ง จึงไม่มีความจำเป็นต้องปรับดุลการชำระเงินของตนให้สมดุลย์ดัง เช่นที่ประ-
เทศอื่น ๆ ที่ขาดดุลย์ต้องกระทำกัน ในที่สุดประเทศสำคัญ ๆ ไม่สามารถรักษาค่า
เสมอภาคเงินตราไว้ได้ สหรัฐฯ ประกาศเลิกรับแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์ฯ เป็นทองคำ
และต่อมาทั้งสหรัฐฯ และประเทศสำคัญอื่น ๆ ก็ได้หันมาใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว

คือ ให้อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนเป็นไปตามภาวะอุปสงค์และอุปทานในตลาดแทนการรักษาค่าเสมอภาคของเงินตรา

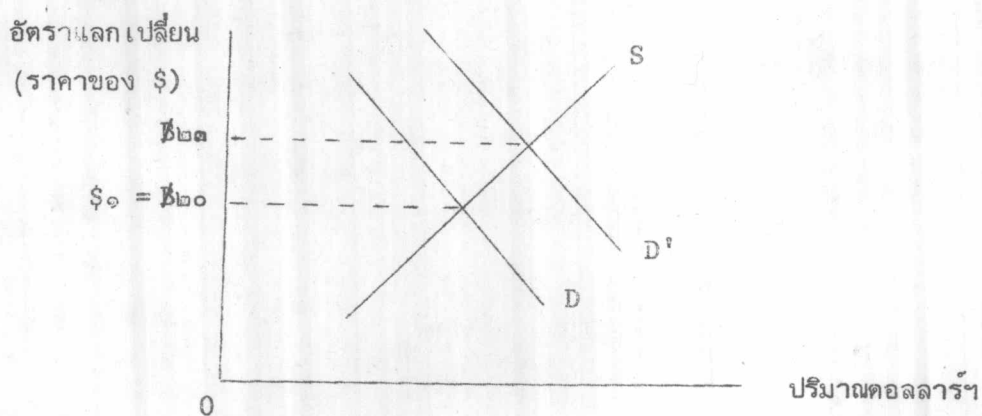
สำหรับระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบการเงินที่มีอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงเสรี (Flexible Exchange Rate) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงเสรี (Flexible Exchange Rate)

ระบบนี้เป็นระบบการเงินที่อัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะของอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศในขณะใดขณะหนึ่ง อัตราแลกเปลี่ยนจะถูกกำหนดขึ้นโดยกลไกของตลาด รัฐบาลจะไม่กำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเป็นทางการของเงินตราของประเทศของตน แต่จะปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวโดยเสรีในตลาด

รูปที่ ๓

อัตราแลกเปลี่ยนภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงเสรี

จากรูปเดิมอัตราแลกเปลี่ยนคือ ๒๒๐ ต่อ ๑๑ ต่อมาอุปสงค์ของเงินดอลลาร์ฯ เพิ่มขึ้นเป็น D' อัตราแลกเปลี่ยนก็จะเปลี่ยนเป็น ๒๒๓ ต่อดอลลาร์ฯ

ในระบบอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงเสรีนี้ ขบวนการปรับตัวของดุลการชำระเงินแตกต่างกันไปจากการปรับตัวภายในระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่มาก กล่าวคือ การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของระบบนี้มิได้ เป็นการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจภายในของแต่ละประเทศที่เกี่ยวข้อง แต่การปรับตัวส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นโดยผ่านการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศมากกว่า เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในราคาเปรียบเทียบของสินค้าและบริการระหว่างประเทศ และผลของราคานี้จะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของระบบอัตราแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงเสรี อย่างไรก็ตามการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพตามวิธีนี้ยังถือได้ว่าเป็นการปรับตัวโดยธรรมชาติ หรือโดยอัตโนมัติได้เช่นเดียวกัน

แต่เดิมมารัฐบาลและธนาคารของประเทศส่วนใหญ่มีความรู้สึก เป็นปฏิปักษ์ต่อระบบนี้เกือบเป็นเอกฉันท์ ทั้งนี้เพราะประเทศส่วนมากมักจะมีปัญหาความยืดหยุ่นในการค้าระหว่างประเทศ และการผลิตที่ไม่เหมาะสม กล่าวคือในกรณีของประเทศอุตสาหกรรมที่ต้องซื้ออาหารและวัตถุดิบจากต่างประเทศเป็นอันมาก และต้องส่งสินค้าอุตสาหกรรมออกไปขาย เมื่อประเทศลดค่าเงินของตนลง เพื่อต้องการปรับตัวในดุลการชำระเงินของตน จะทำให้สินค้าเข้าราคาแพงขึ้น สินค้าเข้าซึ่งเป็นวัตถุดิบทำให้ผลผลิตของประเทศนั้นราคาสูงขึ้น สินค้าออกบางชนิดที่ราคาถูกลงเมื่อมีการลดค่าของเงิน ไม่สามารถจะชดเชยกับสินค้าออกอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งใช้วัตถุดิบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศซึ่งมีราคาสูงขึ้น หรือกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าอุปสงค์ต่อสินค้าออกมีความยืดหยุ่นต่ำ ไม่เพียงพอที่จะไปชดเชยกับค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าเข้าที่เพิ่มขึ้น ทำให้การขาดดุลย์เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้แล้วการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยนถ้าเกิดขึ้นครั้งหนึ่งมักจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนในทิศทางเดียวกันต่อไปเรื่อย ๆ เช่น เมื่อสินค้าเข้าราคาสูงขึ้น ถ้าเป็นสินค้าจำเป็นจะทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ราคาและต้นทุนการผลิตภายในประเทศจะสูงเพราะค่าแรงถูกเรียกร้องให้สูง ความต้องการสินค้าต่างประเทศมีมาก ทำให้ความต้องการเงินตราต่างประเทศสูงขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ยังมีการเก็งกำไรเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนห่างไกลจากระดับสมดุลมากขึ้นไปเรื่อย ๆ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานซื้อขายเงินตราต่างประเทศตามปกติ

อย่างไรก็ตามได้มีผู้ให้ความสนับสนุนระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบนี้โดยให้เหตุผลที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. เป็นการใช้กลไกทาง เศรษฐศาสตร์ เข้ามาแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน กล่าวคือ ปล่อยให้ราคาของเงินตราชนิดใดชนิดหนึ่งที่เป็นที่ต้องการแพงขึ้นตามความต้องการ และส่งผลต่อเนื่องกันตามที่ควรเป็นอีกด้วย ซึ่งวิธีนี้จะก่อให้เกิดการปรับหัวทาง เศรษฐกิจที่ค่อย เป็นค่อย ไปสอดคล้องกับสถานการณ์ภายในประเทศ

๒. เป็นการให้ความสำคัญของปัจจัยภายในประเทศมากกว่าภายนอกประเทศ กล่าวคือ ดุลการชำระเงินจะถูกปรับโดยตัวของมันเอง ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ ไม่ต้องมุ่งควบคุมปัจจัยภายในประเทศ เพื่อแก้ปัญหาดุลการชำระเงินอย่างระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ จึงทำให้นโยบายพัฒนา เศรษฐกิจภายในประเทศมีอิสระและมุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการได้อย่างสมบูรณ์แบบและถูกต้องกว่า ซึ่งตรงกันข้ามกับระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ ที่มุ่งรักษาความสมดุลภายนอก คือมุ่งแก้ปัญหาดุลการชำระเงินโดยการปรับปัจจัยภายในประเทศ เพื่อสนองเป้าหมายระหว่างประเทศ

๓. ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในเงินตราสกุลนั้นอย่างแท้จริง คือ เงินตราสกุล-
ใดที่มีอุปสงค์สูง ก็จะมีค่าสูง ความเชื่อมั่นในเงินตราสกุลนั้นจะมีมาก ค่าของเงินตรานั้น
เป็นค่า "real" ที่เกิดขึ้นเองไม่ต้องมีทองคำหรือเงินทุนสำรองหนุนหลัง จะทำให้เกิด
สภาพคล่องที่สอดคล้องกับสถานการณ์ และเป็นสภาพคล่องที่มีคุณค่าในตัวของมันเองด้วย

การปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ

ภายหลังจากวิกฤตการณ์ทางการเงินระหว่างประเทศเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ แล้ว
กองทุนการเงินระหว่างประเทศได้พิจารณาปัญหานี้ และได้มองเห็นความจำเป็นที่จะต้อง
มีการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศอย่างเร่งด่วน เพื่อวางรากฐานที่เหมาะสมของ
ระบบการเงินระหว่างประเทศที่จะเอื้ออำนวยการค้าและการชำระ เงินระหว่างประเทศ
ในอนาคต

การพิจารณาเรื่องการปฏิรูปฯ ได้เริ่มต้นขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔
กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ เมื่อกองทุนได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่าคณะกรรมการ-
การสภาผู้ว่าการว่าด้วยการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ (Committee of the
Board of Governors on the Reform of the International Monetary
System and Related Issues) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า Committee of Twenty^๑
ให้พิจารณาเรื่องการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ คณะกรรมการนี้ประกอบด้วย
สมาชิกซึ่งเป็นผู้แทนของประเทศหรือกลุ่มประเทศต่าง ๆ รวม ๒๐ คน คณะกรรมการฯ
ได้เสนอรายงานเบื้องต้นต่อสภาผู้ว่าการ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๖ ในระหว่าง-
การประชุมประจำปีของสภาผู้ว่าการสมัยที่ ๒๔ ที่ไนโรบีประเทศเคนยา เป็นรายงานเกี่ยว
กับงานของกรรมการฯ และโครงการขั้นต้นของการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ

^๑ดูรายละเอียดจากเอกสารแนบท้ายบท

ในระบบการเงินที่ปฏิรูปใหม่^๑ อัตราแลกเปลี่ยนจะยังคงเป็น เรื่องที่ต้องได้ รับความเอาใจใส่และปรึกษาหารือกันระหว่างประเทศ และได้มีการตกลงกันในขั้นนี้ แล้วว่าระบบการเงินระหว่างประเทศจะยังคงใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเสมอภาคที่มี เสถียรภาพและปรับได้ (Stable but Adjustable Par Value) ต่อไปอีก แต่จะให้ความยืดหยุ่นมากขึ้น กล่าวคือประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นประเทศขาดดุลย์ หรือเกินดุลย์ จะต้องปรับอัตราแลกเปลี่ยนให้เหมาะสมกันทั่วทั้งที่ยังขึ้น เมื่อเกิดความ จำเป็นซึ่งจะใช้เกณฑ์พิจารณาตัดสินจากเครื่องชี้บางชนิด เช่น ตัวเลขการเคลื่อนไหว ของเงินสำรองระหว่างประเทศ (Reserve Indicator) และการเคลื่อนไหวของ ดุลพื้นฐาน (Basic Balance Indicator) ทั้งนี้ เพื่อมิให้ปล่อยสถานการณ์ไว้จน เรื้อรัง ต้องแก้ไขด้วยการปรับอัตราแลกเปลี่ยนครั้งละมาก ๆ โดยมีมีการแก้งกำไร เกิดขึ้นอย่างรุนแรงนำอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจะยังคง ต้องได้รับอนุมัติจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศก่อน

สำหรับการกำหนดขอบเขตการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนนั้น Committee of Twenty มีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงร้อยละ ๒.๒๕ ของ อัตราเสมอภาค ซึ่งได้ใช้กันมาอย่างชั่วคราวตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ นั้น ควรใช้กันต่อไปในระบบที่ปฏิรูปใหม่ด้วย อย่างไรก็ตามข้อตกลงของระบบใหม่ จะให้อำนาจประเทศต่าง ๆ ใช้ขอบเขตการเปลี่ยนแปลงที่แคบกว่านี้ก็มิได้ และจะ ให้อำนาจคณะกรรมการบริหารกองทุนการเงินฯ เปลี่ยนแปลงขอบเขตการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนได้เมื่อเกิดความจำเป็นขึ้น

การใช้ขอบเขตการเปลี่ยนแปลงถึงร้อยละ ๒.๒๕ นี้ จะช่วยให้เกิดความ ยืดหยุ่นของอัตราแลกเปลี่ยนมากขึ้น รัฐบาลมีเสรีภาพในการดำเนินนโยบายอัตรา- ดอกเบี้ยในประเทศมากขึ้น ในยามปกติที่ภาวะเศรษฐกิจและดุลการชำระเงินมีความ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗ - ๓๘.

มันคงดี การใช้ขอบเขตการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนที่กว้างขนาดนี้จะไม่ทำให้เสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดถูกกระทบกระเทือนมากนัก เพราะจะมี Stabilizing Speculation คอยช่วยรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ในยามที่เกิดภาวะผิดปกติที่ไม่รุนแรงมากนักขอบเขตการเปลี่ยนแปลงที่กว้างขึ้นนี้มีผลช่วยต่อต้านการเคลื่อนไหวของเงินทุนระยะสั้น เพื่อเก็งกำไร เพราะทำให้การเก็งกำไรมีความเสี่ยงมากขึ้น และแพงมากขึ้น โดยเฉพาะการเก็งกำไรที่ใช้เงินกู้ธนาคาร เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดมีทางเปลี่ยนจากจุดสูงสุดถึงจุดต่ำสุดได้มากถึงร้อยละ ๔.๕

ประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากไม่ชอบการกำหนดขอบเขตการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนที่กว้างเกินไปนักและไม่เต็มใจที่จะยอมรับขอบเขตการเปลี่ยนแปลงที่เกินกว่าร้อยละ ๒.๒๕ เพราะเกรงว่าอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดจะผันผวนมากเกินไปจนมีผลทำให้ระดับราคาสินค้าเข้าและสินค้าออกเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้น โดยเฉพาะในการค้าสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ขั้นปฐม ซึ่งระดับราคาผันผวนค่อนข้างมากอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังทำให้การกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมีความเสี่ยงมากขึ้นกว่าแต่ก่อน

อนึ่ง ถึงแม้การปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวจะเป็นที่ปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๖ โดยเฉพาะในหมู่ประเทศสำคัญหลายประเทศ เช่น คานาดา อังกฤษ เยอรมันตะวันตก เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เบลเยียม สวิสเซอร์แลนด์ ญี่ปุ่น นอร์เว สวีเดน และเดนมาร์ก แต่กองทุนการเงินฯ ไม่มีอำนาจอนุมัติหรือควบคุม เพราะผู้ร่างข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินฯ ซึ่งกระทำกันในตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีความเกรงครัดเกี่ยวกับเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนมาก ไม่ต้องการให้เกิดการลอยตัวของอัตราแลกเปลี่ยนขึ้น และมีได้เล็งเห็นว่าการทำงานของระบบการปรับดุลการชำระเงินจะล้มเหลวถึงกับทำให้เกิดปัญหาที่เป็นอยู่ในระยะต่อมา ซึ่งทำให้มีความจำเป็นต้องปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว

อย่า ไรก็ตามในช่วงนั้นกองทุนการเงิน 1 ก็ยอมรับเรื่องอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวชั่วคราว โดยปริยาย เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นในสถานการณ์ผิดปกติ โดยเฉพาะสำหรับประเทศที่มีภาวะเงินเฟ้อในอัตราสูงมาก หรือเมื่อมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพื่อเก็งกำไร เป็นจำนวนมากในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ ซึ่งมีทางเกิดขึ้นได้เสมอ ประเทศที่เกี่ยวข้อง ยากที่จะสามารถรักษาอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดไว้ตายตัวของตนไปได้โดยตลอดรอดฝั่ง ด้วยเหตุนี้ในระบบที่ปฏิรูปใหม่ กองทุนการเงินฯ จึงมีอำนาจพิจารณาอนุมัติการลอยตัว ของอัตราแลกเปลี่ยนเป็นการชั่วคราว เพื่อจะได้สามารถวางกฎเกณฑ์และความคุมให้อยู่ ในขอบเขตที่เหมาะสม

Committee of Twenty ได้สลายตัวไปภายหลังที่ได้เสนอรายงานและ สถาผู้ว่าการกองทุนการเงินฯ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการชั่วคราวของสภาผู้ว่าการว่าด้วย ระบบการเงินระหว่างประเทศ^๑ (Interim Committee of the Board of Governors on the International Monetary System) ขึ้น เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่สภาผู้ว่าการกองทุนฯ เกี่ยวกับการ ควบคุมการค้าเงินและการปรับปรุงระบบการเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้น และการจัดเตรียมข้อ เสนอ เกี่ยวกับการแก้ไข เพิ่มเติม ข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่าง ประเทศเป็นครั้งที่สอง ตามแนวทางที่กำหนดไว้ ในรายงานคณะกรรมการสภาผู้ว่าการว่าด้วยการปฏิรูปการเงินระหว่างประเทศ

คณะกรรมการบริหารกองทุนการเงินได้จัดทำร่างข้อตกลงฉบับแก้ไข เพิ่มเติม ครั้งที่สองสำเร็จและได้เสนอสภาผู้ว่าการ เพื่อพิจารณาอนุมัติร่างข้อตกลงฉบับนี้ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ สภาผู้ว่าการกองทุนการเงินฯ ได้ลงมติอนุมัติร่างข้อตกลงฯ

---

^๑หน่วยการเงินระหว่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ, ธนาคารแห่งประเทศไทย, "การแก้ไขข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ." รายงานเศรษฐกิจราย-
เดือน (มีนาคม ๒๕๒๑) : ๑๒๗.

ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๔ และร่างข้อตกลงดังกล่าวได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นมา

ระบบการเงินระหว่างประเทศระบบใหม่^๑ ดังปรากฏตามข้อตกลงฯ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่สองยังคงมีวัตถุประสงค์พื้นฐานไม่แตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ มีกองทุนการเงินระหว่างประเทศเป็นศูนย์กลาง เพื่อส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาและวิกฤตการณ์ทางการเงิน อันจะนำไปสู่การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศ เสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน การชำระไว้ซึ่งการค้าและการชำระเงินระหว่างประเทศอย่างเสรี รวมทั้งการใช้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สมาชิกของกองทุนการเงินที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกต้องหันไปใช้มาตรการจำกัดการค้าและการเงินระหว่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ข้อแตกต่างประการสำคัญของระบบใหม่กับระบบเก่าได้แก่ วิธีการที่จะให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์เหล่านี้ กล่าวคือ ระบบเก่าได้เน้นเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน โดยให้ความสำคัญต่อการชำระไว้ซึ่งระบบค่าเสมอภาคที่มีทองคำเป็นแกนกลาง และให้เสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนนำไปสู่เสถียรภาพภายในของประเทศสมาชิก ส่วนระบบใหม่เน้นความสำคัญของการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศของสมาชิก อันจะนำไปสู่เสถียรภาพทางด้านอัตราแลกเปลี่ยน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ สมาชิกควรต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายภายในที่เหมาะสมและสอดคล้องกับฐานะเศรษฐกิจของตนเมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจประเทศอื่น ๆ ส่วนระบบอัตราแลกเปลี่ยนที่สมาชิกแต่ละประเทศจะนำมาใช้นั้น ให้เลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับเศรษฐกิจของตน ทั้งนี้ จนกว่ากองทุนการเงินจะมีมติให้ระบบค่าเสมอภาคกลับมาใช้อย่างแพร่หลายอีกครั้งหนึ่ง

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๐ - ๑๓๒.

การจัดการเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนโดยวิธีการดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดความยืดหยุ่นเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจและการเงินของโลกที่วิวัฒนาการมาดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

บทบัญญัติของข้อตกลงฯ ที่ว่าด้วยพันธะเกี่ยวกับวิธีดำเนินการเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยน ถือได้ว่าเป็นหัวใจของระบบการเงินระหว่างประเทศระบบใหม่มีสาระสำคัญดังนี้

(๑) กำหนดพันธะของสมาชิกที่จะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแต่ละประเทศ เพื่อนำมาสู่เสถียรภาพของระบบอัตราแลกเปลี่ยน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสถานการณ์พิเศษของสมาชิกแต่ละประเทศ

(๒) เปิดโอกาสให้สมาชิกเลือกใช้ระบบการแลกเปลี่ยนเงิน (Exchange Arrangement) แบบใดก็ได้ที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจของตน อาทิ การโยกค่าของเงินตรากับเงินสกุลหนึ่งสกุลใด หรือกับเงินหลายสกุล หรือกับสิทธิพิเศษถอนเงิน หรือการลอยค่าเงินตราโดยอิสระ หรือการลอยค่าของเงินตราร่วมกับเงินตราสกุลอื่น ๆ บางสกุล (Joint Float) แต่ทั้งนี้สมาชิกจะมีพันธะจะต้องร่วมมือกับกองทุนฯ และกับสมาชิกอื่น เพื่อนำมาซึ่งการจัดการเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นระเบียบ และไม่กระทบกระเทือนต่อระบบการเงินระหว่างประเทศ

(๓) ห้ามสมาชิกดำเนินการปิดเป็นอัตราแลกเปลี่ยนของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการปรับดุลการชำระเงิน (ที่เกินดุลย์หรือขาดดุลย์) หรือเพื่อให้ได้เปรียบประเทศอื่น (อาทิ การลดค่าเงินเพื่อแข่งขันส่งออกหรือการไม่ยอมเพิ่มค่าเงินเมื่อประเทศอยู่ในฐานะเกินดุลย์ติดต่อกันเป็นเวลานาน) บทบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้นโยบายแลกเปลี่ยนที่เอาเปรียบกัน และเพื่อให้กองทุนฯ มีอำนาจเรียกร้องให้ทั้งประเทศที่เกินดุลย์และประเทศที่ขาดดุลย์ดำเนินการเพื่อปรับดุลย์

(๔) กองทุนการเงินมีอำนาจควบคุมดูแล (Surveillance) ให้สมาชิกปฏิบัติตามพันธะข้างต้น รวมทั้งกำหนดหลักการให้เป็นแนวทางปฏิบัติ (Guidelines) แก่สมาชิกในการดำเนินการเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยน

(๕) กองทุนการเงิน (โดยคะแนนเสียงร้อยละ ๘๕ ของสภาผู้ว่าการ) มีอำนาจนำระบบค่าเสมอภาคมาบังคับใช้กับสมาชิกโดยทั่วกันได้ เมื่อเห็นว่าระบบเศรษฐกิจของโลกอยู่ในสภาพที่เหมาะสมที่จะนำระบบค่าเสมอภาคกลับมาใช้ ระบบค่าเสมอภาคที่จะนำมาใช้ใหม่นี้ กองทุนฯ อาจกำหนดให้สมาชิกเทียบค่าเงินของตนกับสิทธิพิเศษถอนเงินหรือกับหน่วยเปรียบเทียบอื่นก็ได้ แต่หน่วยเทียบดังกล่าวนี้ต้องไม่เป็นทองคำหรือเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่ง

(๖) แม้ในระบบค่าเสมอภาคที่จะนำกลับมาใช้ สมาชิกก็ยังคงมีอิสรภาพที่จะใช้ระบบการแลกเปลี่ยนเงินอย่างอื่นภายหลังปรึกษากับกองทุนฯ แล้วว่าเหมาะสมกับภาวะของสมาชิกนั้นมากกว่าการมีค่าเสมอภาค และการเปลี่ยนแปลงค่าเสมอภาคของสมาชิกจะทำได้ง่ายกว่าในอดีต ส่วนขอบเขตการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนจากค่าเสมอภาคนั้น ข้อตกลงฯ ฉบับแก้ไขกำหนดไว้กว้างกว่าข้อตกลงเก่า คือ กำหนดไว้ร้อยละ ๒.๒๕ และยังให้อำนาจกองทุนฯ ที่จะเปลี่ยนแปลงขอบเขตการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อีกด้วย

นอกจากนี้กองทุนฯ^๑ ได้พิจารณาปรับปรุงระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ (By Law, Rules และ Regulations) ตลอดจนมติต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานโดยทั่วไป เพื่อให้มีความสอดคล้องกับข้อตกลงฯ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่สอง และที่สำคัญที่สุดเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๐ คณะกรรมการชั่วคราวฯ ได้มีมติอนุมัติหลักการและวิธีปฏิบัติสำหรับการควบคุมนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของสมาชิก (Surveillance over exchange rate policies) ซึ่งมีผลใช้บังคับพร้อมกับข้อตกลงฯ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่สอง หลักการและวิธีปฏิบัติดังกล่าวนี้เน้นว่ากว้างขวางกว่าแนวทางปฏิบัติเพื่อการจัดการอัตราแลกเปลี่ยนที่ลอยตัว (Guidelines for the Management of Floating Exchange Rates) ซึ่งกองทุนการเงินได้จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๒ - ๑๔๔.

เนื่องจากหลักการใหม่นี้คลุมถึงเงินตราทุกสกุลไม่ว่าจะใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบใด และจะถูกนำมาใช้แทนแนวทางปฏิบัติดังกล่าวพร้อมกับข้อตกลงฯ ฉบับแก้ไข

สาระสำคัญของหลักการใหม่อาจสรุปได้ดังนี้

๑. หลักการทั่วไป (General Principles)

(๑) กองทุนการเงินจะเป็นผู้ควบคุมนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของสมาชิกโดยกำหนดแนวทางไว้อย่างกว้าง ว่าสมาชิกจะปฏิบัติอย่างไรได้บ้าง ทั้งนี้ โดยให้คลุมถึงสมาชิกทุกประเทศไม่ว่าจะใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบใด และคำนึงถึงภาวะทางเศรษฐกิจของสมาชิกแต่ละประเทศด้วย

(๒) สมาชิกต้องร่วมมือกับกองทุนการเงินโดยการให้ข้อมูลที่กองทุนฯ จำเป็นต้องใช้ และการหารือเกี่ยวกับนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของตน

(๓) หลักการและวิธีปฏิบัติที่กองทุนฯ นำมาใช้ดังต่อไปนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นไปตามความรับผิดชอบของกองทุนการเงินที่จะดูแลนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของสมาชิกมากกว่าความรับผิดชอบของกองทุนฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเศรษฐกิจโดยทั่วไป

๒. หลักการเพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับสมาชิก

(๑) สมาชิกต้องไม่บิดเบือนอัตราแลกเปลี่ยน หรือระบบการเงินระหว่างประเทศเพื่อป้องกันการปรับดุลการชำระเงิน หรือเมื่อให้ได้เปรียบประเทศอื่นโดยมิควร

(๒) สมาชิกควรแทรกแซงในตลาดปริวรรตเงินตราในกรณีที่เป็นเพื่อจัดความไม่เป็นระเบียบ โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวโดยฉับพลันของอัตราแลกเปลี่ยนที่ก่อให้เกิดความปั่นป่วน

(๓) ในการเข้าแทรกแซง สมาชิกควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของสมาชิกอื่นรวมทั้งประเทศเจ้าของสกุลเงินตราที่ตนนำมาใช้ในการแทรกแซง

๓. หลักการ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติแก่กองทุนการเงิน

- (๑) ในการควบคุมนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน กองทุนการเงินต้องคำนึงถึงระบบการปรับดุลย์ระหว่างประเทศโดยทั่วไป
- (๒) ในการพิจารณาว่าสมาชิกประเทศใดประเทศหนึ่งปฏิบัติตามพันธะของตนหรือไม่ กองทุนการเงินต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งปริมาณและทิศทางการเข้าแทรกแซงของสมาชิก ปริมาณการกู้ยืมในตลาดต่างประเทศ การใช้มาตรการจำกัดธุรกิจเดินสะพัดหรือเงินทุน การดำเนินนโยบายการเงินการคลังที่มีผลต่อการเคลื่อนย้ายของเงินทุน และการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยน ฯลฯ
- (๓) ในการประเมินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของสมาชิกกองทุนการเงินต้องคำนึงถึงฐานะดุลการชำระเงิน ทุนสำรอง และหนี้ต่างประเทศของสมาชิก ตลอดจนฐานะและนโยบายเศรษฐกิจทั่วไปของสมาชิก ว่าสอดคล้องกับพันธะของตนหรือไม่

๔. วิธีปฏิบัติ

ประเทศสมาชิกต้องแจ้งกองทุนการเงินว่าตนจะใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนใดภายใน ๓๐ วัน หลังจากข้อตกลงฯ ฉบับแก้ไขมีผลใช้บังคับ และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลง และต้องมีการติดต่อหารือกับกรรมการจัดการของกองทุนการเงินอย่างสม่ำเสมอตามสมควร

ในอนาคตอันใกล้นี้ ระบบการเงินระหว่างประเทศจะก้าวไปสู่สภาวะที่จะช่วยให้ประเทศต่าง ๆ สามารถดำเนินนโยบายเศรษฐกิจทั้งภายนอกและภายใน เพื่อนำมาสู่เสถียรภาพทางด้านอัตราแลกเปลี่ยน และ เอื้ออำนวยให้การค้าและการชำระเงินของโลกสามารถดำเนินไปด้วยดียิ่งขึ้น เนื่องจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศจะมีอำนาจควบคุมดูแลนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของสมาชิกให้สอดคล้องกับพันธะตามข้อตกลงฯ ที่แก้ไขใหม่ โดยไม่มีความเหลื่อมล้ำกัน ไม่ว่าสมาชิกจะใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนวิธีใด ผิดกับระบบเดิมซึ่งกองทุนการเงินไม่มีอำนาจอย่างแท้จริงที่จะควบคุมสมาชิกที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว ขณะที่ประเทศซึ่งมีอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ที่ต้องขออนุญาตกองทุนการเงินทุกครั้งที่จะมีการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าว

Committee of Twenty*

1. Japan	Haiti	United Arab Emirates
2. United Kingdom	Panama	Yemen Arab. Rep.
3. Italy	Peru	
Malta	8. Cyprus	10. Denmark
Portugal	Israel	Finland
Spain	Netherlands	Iceland
4. Bangladesh	Yugoslavia	Norway
India	(Romania)	Sweden
Sri Lanka	9. Afganistan	11. France
5. Australia	Bahrain	12. Argentina
New Zealand	Egypt	Bolivia
South Africa	Eraq	Chile
Swaziland	Jordan	Ecuador
Western Samoa	Kuwait	Paraguay
6. Austria	Lebanon	Uruguay
Belguim	Libyan Arab. Rep.	13. Algeria
Luxembourg	Oman	Ghana
Turkey	Pakistan	Greece
7. Brazil	Qatar	Iran
Colombia	Saudi Arabia	Morocco
Dominican Rep.	Somalia	Tunisia
Guyana	Syria Arab. Rep.	Yemen, People's Dem. Rep. of

14. Botswana	16. Cameroon	18. United States
Burundi	Central African	19. Barbados
Ethiopia	Rep.	Canada
Gambia, the	Chad	Ireland
Guinea	Congo, People's	Jamaica
Kenya	Rep. of the	20. Burma
Lesotho	Dahomey	Fiji
Liberia	Equatorial	Indonesia
Malawi	Guinea	Khmer Rep.
Nigeria	Gabon	Korea
Sierra Leone	Ivory Coast	Laos
Sudan	Malagasy Rep.	Malaysia
Tanzania	Mali	Nepal
Trinidad and Tobago	Mauritania	Philippines
	Mauritius	Singapore
Uganda	Niger	Thailand
Zambia	Rwanda	Viet-Nam
15. Costa Rica	Senegal	
El Salvador	Togo	
Guatemala	Upper Volta	
Honduras	Zaire	
Mexico	17. Germany	

---

*ธนาคารแห่งประเทศไทย, "การปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ"
รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (กันยายน ๒๕๑๖) : ๑๖ (เอกสารแนบ)